

WYNIKI KONTROLI JAKOŚCI PALIW
REALIZOWANYCH
PRZEZ INSPEKCJĘ HANDLOWĄ
W OKRESIE STYCZEŃ-GRUDZIEŃ 2008

WARSZAWA, LUTY 2009

URZĄD OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW

Opracowanie:
Departament Inspekcji Handlowej UOKiK

I. WSTĘP

System monitorowania i kontrolowania jakości paliw funkcjonuje w Polsce od 1 maja 2004 roku. Głównym celem jego utworzenia było umożliwienie wywiązania się przez nasz kraj z obowiązków wynikających z członkostwa w Unii Europejskiej (określonych w Dyrektywie 98/70/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 13 października 1998 roku w sprawie jakości benzyny i olejów napędowych zmienionej Dyrektywą 2003/17/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 3 marca 2003 roku). Zadania związane z zarządzaniem systemem realizowane są przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a kontrola jakości paliw prowadzona jest przez Inspekcję Handlową.

Począwszy od stycznia 2007 roku, w związku z wejściem w życie nowej ustawy z 25 sierpnia 2006 roku o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (DzU nr 169, poz. 1200), system uległ znacznym zmianom. Rozszerzono zakres kontrolowanych parametrów o tzw. „parametry eksploatacyjne”, kontroli podlegają wszystkie dostępne gatunki paliw (benzyna bezołowiowa Pb 98 i 95, olej napędowy, biopaliwa ciekłe, gaz skroplony (LPG), sprężony gaz ziemny (CNG), lekki olej opałowy) oraz cały łańcuch dystrybucyjny (od stacji, poprzez hurtownie, magazyny, przedsiębiorców transportujących paliwa aż po wytwórców paliw).

Rok 2008 był zatem kolejnym, piątym już, w którym realizowana była kontrola jakości paliw oferowanych na polskich stacjach paliwowych i w hurtowniach. Kontrole te prowadzone są przez inspektorów Wojewódzkich Inspektoratów Inspekcji Handlowej, którzy dostarczają próbki do badań w akredytowanych laboratoriach, niezależnych od kontrolowanych przedsiębiorców. Liczba podmiotów, które kontrolowane są w ciągu roku przez Inspekcję Handlową utrzymuje się na stałym poziomie i wynosi ok. 2000 stacji i hurtowni.

Wyniki działań kontrolnych stanowią podstawę do przygotowywania rocznych, zbiorczych raportów o jakości paliw w Polsce, które są przedstawiane przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Radzie Ministrów i Komisji Europejskiej.

Wyniki prowadzonych kontroli są dostępne na bieżąco na stronie internetowej UOKiK. Należy pamiętać, że przedstawione w tym raporcie dane mogą ulec zmianie z uwagi na trwające procedury związane z ewentualnym badaniem próbek kontrolnych.

II. WYNIKI KONTROLI

1. KONTROLA JAKOŚCI PALIW CIEKŁYCH

Przedstawiona poniżej tabela prezentuje liczbę skontrolowanych stacji i hurtowni oraz pobranych próbek w poszczególnych województwach.

Lp.	Województwo	Stacje ogółem	Stacje wylosowane	Liczba zbadanych próbek	Stacje wybrane na podstawie informacji o złym paliwie	Liczba zbadanych próbek	Hurtownie	Liczba zbadanych próbek	Producenci i magazynujący	Liczba zbadanych próbek	Liczba zbadanych próbek ogółem
1	Dolnośląskie	146	45	45	101	195	3	5	4	6	251
2	Kujawsko-Pomorskie	115	49	49	66	124	2	5	4	5	183
3	Lubelskie	98	41	41	57	114	1	3	4	6	164
4	Lubuskie	79	29	29	50	95	4	5	3	4	133
5	Łódzkie	105	45	45	60	109	0	0	2	3	157
6	Małopolskie	159	56	56	103	189	1	1	4	6	252
7	Mazowieckie	214	93	93	121	228	2	2	6	13	336
8	Opolskie	47	23	23	24	42	0	0	0	0	65
9	Podkarpackie	99	40	40	59	114	3	4	4	5	163
10	Podlaskie	56	30	30	26	46	0	0	1	2	78
11	Pomorskie	93	33	33	60	115	0	0	7	10	158
12	Śląskie	171	75	75	96	168	5	5	7	10	258
13	Świętokrzyskie	72	25	25	47	78	1	1	0	0	104
14	Warmińsko-Mazurskie	58	30	30	28	54	1	1	3	7	92
15	Wielkopolskie	183	80	80	103	187	5	7	8	11	285
16	Zachodniopomorskie	170	44	44	126	231	5	9	6	10	294
Razem		1865	738	738	1127	2089	33	48	63	98	2973

A. Stwierdzone nieprawidłowości

W trakcie kontroli stacji paliw, które zostały wylosowane przez Zarządzającego, stwierdzono że:

- 31 próbek paliw ciekłych nie spełniało obowiązujących wymagań jakościowych, co stanowi 4,2%, w tym:
 - 14 próbek oleju napędowego, co stanowi 4,23%,
 - 17 próbek benzyn, co stanowi 4,18%.

W trakcie pozostałych kontroli stacji paliw, które zostały wybrane na podstawie skarg kierowców, informacji z Policji i negatywnych wyników poprzednich kontroli stwierdzono, że:

- 129 próbek paliw ciekłych nie spełniało wymagań jakościowych, co stanowi 6,18%, w tym:
 - 79 próbek oleju napędowego, co stanowi 7,45%,
 - 50 próbek benzyn, co stanowi 4,86%.

W trakcie pozostałych kontroli stwierdzono, że:

- wśród stacji skontrolowanych na podstawie skarg, badania wykazały, że w 8,94% stacji sprzedawano paliwo nieodpowiadające wymogom rozporządzenia,
- wśród stacji, na które w roku ubiegłym napłynęły skargi, a przeprowadzona wówczas kontrola nie potwierdziła sprzedaży paliwa niewłaściwej jakości badania wykazały, że 7,5% stacji sprzedawało paliwo niespełniające wymagań jakościowych,
- wśród stacji oferujących paliwo niespełniające wymagań jakościowych w poprzednich okresach, badania laboratoryjne wykazały, że w okresie objętym kontrolą 20% stacji sprzedawało paliwo niespełniające wymagań jakościowych.

W trakcie kontroli hurtowni paliw oraz producentów i magazynujących paliwa ciekłe stwierdzono, że:

- 2 próbki benzyny, pobranej do badań w hurtowniach, nie spełniały wymagań jakościowych, co stanowi 1,37% próbek zbadanych ogółem (2,96% próbek benzyn).

Ponadto, w omawianym okresie, na wniosek Policji, skontrolowano jedną autocysternę, z której pobrano dwie próbki paliw – olej napędowy i benzynę bezołowiową Pb95. Obydwie próbki spełniały wymagania jakościowe.

Warto zauważyć, że przedstawione powyżej wskaźniki nieprawidłowości w zakresie jakości paliw ciekłych uległy nieznacznemu pogorszeniu w stosunku do zarejestrowanych w roku 2007, które wynosiły:

- wśród stacji paliw wylosowanych do kontroli badania wykazały, że 1,72% zbadanych próbek nie spełniało wymagań jakościowych,
- wśród stacji skontrolowanych na podstawie skarg badania wykazały, że w 5,01% próbek paliw nie odpowiadało wymogom rozporządzenia.

Nieznaczną poprawę zanotowano natomiast wśród skontrolowanych hurtowni, gdzie w roku 2007 stwierdzono, że 3,2% próbek paliw nie spełniało wymagań jakościowych.

Analiza przyczyn pogorszenia powyższych wskaźników, opracowana przez Instytut Nafty i Gazu w Krakowie na podstawie wyników badań uzyskanych w trakcie kontroli prowadzonych przez Inspekcję Handlową wskazuje, że dla znacznej ilości kwestionowanych próbek benzyny silnikowej i próbek oleju napędowego, przyczynami stwierdzonych nieprawidłowości były:

- a) efekty mieszania wynikające ze zróżnicowanych składów komponentowych paliw ciekłych (szczególnie benzyn silnikowych) zachodzące podczas magazynowania paliw z różnych dostaw w zbiornikach stacji paliw bądź hurtowni,
- b) zanieczyszczenia benzyny silnikowej olejem napędowym i zanieczyszczenia oleju napędowego benzyną silnikową, występujące podczas transportowania i przechowywania paliw ciekłych w zbiornikach,
- c) w znikomym zakresie, prawdopodobne działania mające charakter nielegalnej produkcji paliw ciekłych.

Procent zakwestionowanych próbek paliw na stacjach w poszczególnych województwach był dość wyraźnie zróżnicowany i różnił się także w zależności od systemu kontroli.

Lp.	Województwo	udział procentowy paliw niespełniających wymagań jakościowych na stacjach wylosowanych do kontroli przez Zarządzającego	udział procentowy paliw niespełniających wymagań jakościowych na stacjach wybranych na podstawie informacji o złym paliwie
1	Dolnośląskie	0	2,56
2	Kujawsko-Pomorskie	6,12	8,87
3	Lubelskie	0	1,75
4	Lubuskie	0	6,32
5	Łódzkie	4,44	1,83
6	Małopolskie	5,36	2,12
7	Mazowieckie	4,3	8,77
8	Opolskie	0	9,52
9	Podkarpackie	2,5	3,51
10	Podlaskie	0	10,87
11	Pomorskie	3,03	3,48
12	Śląskie	5,33	5,95
13	Świętokrzyskie	0	19,23
14	Warmińsko-Mazurskie	3,33	11,11
15	Wielkopolskie	8,75	8,56
16	Zachodniopomorskie	11,36	6,49

B. Kwestionowane parametry

W omawianym okresie w oleju napędowym kwestionowano następujące parametry (w nawiasach podano liczbę próbek kwestionowanych w danym parametrze w roku 2007):

- zawartość siarki – 10 (30),
- temperatura zapłonu – 79 (29),
- zawartość wody – 6 (2),
- skład frakcyjny: 95%(V/V) destyluje do temperatury 1 (1),
- estry metylowe kwasów tłuszczowych (FAME) – 3 (1),
- gęstość w temperaturze 15°C – 1 (0),

- lepkość w temp. 40°C – 3 (0),
- temperatura zablokowania zimnego filtra CFPP – 2 (0),
- zawartość zanieczyszczeń – 0 (1).

W omawianym okresie w benzynach kwestionowano następujące parametry (w nawiasach podano liczbę próbek kwestionowanych w danym parametrze w roku 2007):

- destylacja (różne punkty destylacji) – 22 (41),
- badawcza liczba oktanowa (RON) – 21 (25),
- prężność par – 37 (24),
- motorowa liczba oktanowa (MON) – 12 (17),
- zawartość węglowodorów typu aromatycznego – 0 (3),
- zawartość siarki – 0 (3),
- zawartość benzenu – 0 (1),
- zawartość tlenu – 0 (1),
- zawartość związków organicznych zawierających tlen: metanol, wymagany stabilizator – 0 (1),
- wygląd – 0 (1).

W kwestionowanych próbkach, podobnie jak w roku 2007, stwierdzano zdecydowanie więcej przypadków, w których wymagań nie spełniał tylko jeden parametr. Dotyczyło to ogółem 85% próbek, w tym 91,4% w oleju napędowym i 76,1% w benzynach. W pozostałych przypadkach stwierdzano niezgodność z wymaganiami rozporządzenia kilku parametrów jakościowych.

Należy jednocześnie podkreślić, że odmiennie niż w latach poprzednich, w roku 2008 najczęściej kwestionowanym parametrem nie była już zawartość siarki, której przekroczenia zarejestrowano jedynie w 10 przypadkach. Dotyczyło to wyłącznie próbek oleju napędowego, w których zawartość siarki wahała się od 65 do 833 mg/kg (2005 - 5429 mg/kg, rok 2006 – 8288 mg/kg, rok 2007 – 1418 mg/kg przy normie max. 50 mg/kg). W ub. roku wśród kwestionowanych parametrów w oleju napędowym zdecydowanie dominowała temperatura zapłonu.

Biorąc pod uwagę wyniki uzyskane w roku 2008 należy zauważyć, że:

- w dalszym ciągu wśród kwestionowanych próbek paliw ciekłych zdecydowanie dominują próbki oleju napędowego (podobnie jak w latach 2003-2006; jedynie w roku 2007 nieznacznie dominowały próbki benzyn),
- zdecydowanemu zmniejszeniu uległa liczba próbek kwestionowanych z uwagi na przekroczoną zawartość siarki, tak w oleju napędowym, jak również w benzynach (w roku 2007 było to zauważalne w benzynach),
- nastąpił zdecydowany spadek zawartości siarki w próbkach paliw ciekłych (prawie 88% próbek oleju napędowego oraz niemal 94% próbek benzyn zawiera poniżej 10 mg/kg),
- dał się zauważyć wyraźny wzrost ilości biokomponentów zawartych w paliwach ciekłych:
 - w oleju – estrów metylowych kwasów tłuszczowych (w ponad 75% próbek oleju napędowego zawartość FAME była wyższa niż 1,7%(V/V) i dochodziła do 5%; ponad 70% próbek oleju zawierało od 3-5%(V/V) FAME),
 - w benzynach – etanolu i eterów (prawie 55% próbek benzyn zawierało od 1,7 do 5%(V/V) etanolu oraz od 1,7 do 14,6%(V/V) eterów).

2. KONTROLA JAKOŚCI GAZU SKROPLONEGO (LPG)

Lp.	Województwo	Stacje oferujące LPG ogółem	Stacje wylosowane	Liczba zbadanych próbek	Stacje wybrane na podstawie informacji o złym paliwie	Liczba zbadanych próbek	Hurtownie	Liczba zbadanych próbek	Liczba zbadanych próbek ogółem
1	Dolnośląskie	65	33	33	32	32	1	1	66
2	Kujawsko-Pomorskie	118	40	40	78	78	0	0	118
3	Lubelskie	56	23	23	33	33	9	9	65
4	Lubuskie	51	11	11	40	40	0	0	51
5	Łódzkie	93	54	54	39	39	0	0	93
6	Małopolskie	106	46	46	60	60	1	1	107
7	Mazowieckie	130	80	80	50	50	4	4	134
8	Opolskie	55	20	20	35	35	2	2	57
9	Podkarpackie	85	39	39	46	46	3	3	88

10	Podlaskie	88	19	19	69	69	4	6	94
11	Pomorskie	105	33	33	72	72	7	7	112
12	Śląskie	96	68	68	28	28	1	2	98
13	Świętokrzyskie	61	23	23	38	38	0	0	61
14	Warmińsko-Mazurskie	56	17	17	39	39	1	2	58
15	Wielkopolskie	117	48	48	69	69	1	1	118
16	Zachodniopomorskie	78	31	31	47	47	1	1	79
Razem		1360	585	585	775	775	35	39	1399

A. Stwierdzone nieprawidłowości

W trakcie kontroli stacji paliw oferujących gaz skroplony (LPG), które zostały wylosowane przez Zarządzającego stwierdzono, że:

- 34 próbki gazu skroplonego (LPG) nie spełniało obowiązujących wymagań jakościowych, co stanowi 5,81%.

W trakcie pozostałych kontroli stacji paliw oferujących gaz LPG, które zostały wybrane na podstawie skarg kierowców, informacji z Policji i negatywnych wyników poprzednich kontroli stwierdzono, że:

- 31 próbek gazu LPG nie spełniało wymagań jakościowych, co stanowi 4%.

W trakcie kontroli hurtowni paliw:

- 3 próbki gazu nie spełniały wymagań jakościowych, co stanowi 7,69% zbadanych.

Podobnie jak w paliwach ciekłych procent zakwestionowanych próbek gazu LPG na stacjach w poszczególnych województwach był dość wyraźnie zróżnicowany i różnił się także w zależności od systemu kontroli.

Lp.	Województwo	stacje paliw wylosowane do kontroli przez Zarządzającego	stacje wybrane na podstawie informacji o złym paliwie
1	Dolnośląskie	9,09	6,25
2	Kujawsko-Pomorskie	0	3,85
3	Lubelskie	4,35	9,09
4	Lubuskie	18,18	2,50
5	Łódzkie	7,41	5,13

6	Małopolskie	0	10,00
7	Mazowieckie	5,00	2,00
8	Opolskie	20,00	5,71
9	Podkarpackie	12,82	13,04
10	Podlaskie	0	0
11	Pomorskie	3,03	1,39
12	Śląskie	4,41	7,14
13	Świętokrzyskie	13,04	2,63
14	Warmińsko-Mazurskie	0	0
15	Wielkopolskie	4,17	0
16	Zachodniopomorskie	6,45	2,13

A. Kwestionowane parametry

W omawianym okresie w próbkach gazu skroplonego (LPG) kwestionowano następujące parametry:

- liczba motorowa (MON) – 4,
- całkowita zawartość siarki – 5,
- temperatura, w której względna prężność par jest mniejsza niż 150 kPa – 9,
- zapach – 5,
- badanie działania korodującego na miedź – 43.

W ponad 98% kwestionowanych próbek wymagań jakościowych nie spełniał tylko jeden parametr.

3. KONTROLA JAKOŚCI BIOPALIW CIEKŁYCH

W roku 2008 w trakcie przeprowadzonych kontroli jakości biopaliw ciekłych próbki zostały pobrane na terenie jedenastu województw: dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, łódzkiego, małopolskiego, mazowieckiego, opolskiego, pomorskiego, śląskiego świętokrzyskiego i zachodniopomorskiego, w których skontrolowano 28 stacji i 4 hurtownie oferujące ten rodzaj paliwa. Do badań laboratoryjnych pobrano 33 próbki biopaliw ciekłych, w tym 27 próbek estrów stanowiących samoistne paliwo (B-100) oraz 6 próbek oleju napędowego zawierającego 20% estrów (B-20).

W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych stwierdzono, że 10 próbek biopaliw ciekłych (4 próbki B-20 i 6 próbek B-100) nie spełniało wymagań jakościowych określonych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z 8 września 2007 roku, co stanowi 30,3% zbadanych.

W próbkach oleju napędowego zawierającego 20% estrów kwestionowano następujące parametry:

- zawartość FAME (3),
- odporność na utlenianie (1).

Natomiast w próbkach estrów stanowiących samoistne paliwo kwestionowano parametry:

- temperatura zapłonu (3),
- stabilność oksydacyjna w temperaturze 110°C (2),
- zawartość FAME (1),
- zawartość metali grupy II (Ca + Mg) (1),
- zawartość wody (1),
- zawartość siarki (1).

4. KONTROLA JAKOŚCI LEKKIEGO OLEJU OPAŁOWEGO (w zakresie zawartości siarki)

W okresie od stycznia do grudnia 2008 roku kontrola jakości lekkiego oleju opałowego objęła swoim zasięgiem jedenaście województw: dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, łódzkie, małopolskie, mazowieckie, opolskie, podkarpackie, podlaskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie i wielkopolskie. Skontrolowano 26 podmiotów oferujących ten rodzaj paliwa, pobierając do badań 26 próbek lekkiego oleju opałowego.

W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych stwierdzono, że 1 próbka LOO, tj. 3,85% zbadanych, nie spełniała wymagań jakościowych określonych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z 4 stycznia 2007 roku. W kwestionowanej próbce stwierdzono zawartość siarki na poziomie 1900 mg/kg przy normie max. 1000 mg/kg.

III. Wykorzystanie ustaleń kontroli

A. Inspekcja Handlowa

- przygotowano i okresowo uaktualniano „Listy skontrolowanych stacji paliw/hurtowni uwzględniające uzyskane wyniki badań laboratoryjnych sprzedawanego w dniu kontroli paliwa” (odrębnie dla kontroli paliw ciekłych i gazu skroplonego (LPG)), które publikowane są na stronach internetowych Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (www.uokik.gov.pl),
- wydano 34 decyzje o wycofaniu z obrotu paliw niespełniających wymagań jakościowych w przypadkach wyraźnych odstępstw oraz przekazano informacje o tych faktach wojewódzkim inspektoratom Ochrony Środowiska (dane na dzień 31 października 2008 roku),
- przekazano do właściwych miejscowo Prokuratur Rejonowych, zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 31 ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (informacja w pkt B),
- przekazano do Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki informacje dotyczące ujawnionych przypadków naruszenia warunków udzielonych koncesji na obrót paliwami ciekłymi oraz przepisów Prawa Energetycznego (informacja w pkt C),
- przekazano wyniki kontroli odpowiednim służbom, takim jak: urzędy celne, urzędy skarbowe, policja.

B. Prokuratury

Z informacji uzyskanych z Wojewódzkich Inspektoratów Inspekcji Handlowej wynika, że do 31 października 2008 roku, w związku z ujawnionymi nieprawidłowościami w zakresie jakości paliw ciekłych **w trakcie kontroli prowadzonych w roku 2008**, skierowano do prokuratur **158** zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, z których dotychczas wszczęto dochodzenia w **115** przypadkach. Zakończono postępowania w 34 sprawach, z których:

- umorzono postępowania w **27** przypadkach z następujących powodów:
 - nie wykryto sprawcy – 3,
 - brak znamion przestępstwa – 16,
 - znikoma szkodliwość czynu – 2,
 - czynu nie popełniono – 6,
- skierowano do sądów **7** aktów oskarżenia,
- w 81 przypadkach postępowań jeszcze nie zakończono.

W roku 2008 prowadzone były również postępowania związane z przekazanymi do prokuratur zawiadomieniami **w wyniku kontroli realizowanej w roku 2007**.

W związku ze stwierdzonymi wówczas nieprawidłowościami skierowano **121** zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, z których w **119** przypadkach wszczęto dochodzenia. Z tego:

- z różnych powodów umorzono dotychczas **74** postępowań,
- skierowano do sądów **32** akty oskarżenia.

Z uzyskanych informacji wynika, że w związku ze skierowanymi przez prokuratury aktami oskarżenia, dotyczącymi kontroli przeprowadzonych w roku 2007, dotychczas (w roku 2007 i do 31 października 2008 roku) wydano:

- **4** wyroki skazujące, w których zasądzone kary grzywny wyniosły łącznie **40 tys. zł**. Orzeczone kary grzywny wahały się w granicach od 2,5 tys. do 25 tys. zł. Ponadto w jednym przypadku orzeczono karę pozbawienia wolności w zawieszeniu,
- **3** wyroki, w których warunkowo umorzono sprawę.

W pozostałych sprawach wnioski nie zostały jeszcze rozpatrzone przez prokuratury i sądy.

Warto zauważyć, że z informacji uzyskanych przez UOKiK w Prokuraturze Krajowej wynika, że w latach 2005-2007 prokuratury rozpatrzyły 692 sprawy na podstawie skierowanych przez Inspekcję Handlową zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Niemal 55% z nich zostało zakończonych skierowaniem do sądów aktów oskarżenia. Pozostałe sprawy zostały umorzone z różnych przyczyn.

C. Urząd Regulacji Energetyki

Do 31 października 2008 roku skierowano do Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki informacje dotyczące **148** stacji paliw i hurtowni, gdzie stwierdzono naruszenie warunków udzielonych koncesji na obrót paliwami ciekłymi oraz przepisów ustawy Prawo Energetyczne (w tym dotyczące 46 stacji z kontroli prowadzonej w roku 2007).